

que Phrygius panem significat : ergo naturaliter significat ; quia a natura eam vocem doceridebuerunt. Confir. Attis filius Cræsi, a natiuitate mutus, cum videret militem irruere in parentem, subito erupit in hanc vocem : *Miles ne occide Crasum* : sed hæc verba non potuit discere, nisi a natura ; cum muti a natiuitate etiam sint surdi : ergo.

Resp. neg. conseq. Pueri illi potuerunt discere eam vocem a captis, inter quas teste Herodoto, qui id refert, versabantur, vel que sepe ab ipsis audiebantur : aut ex demonum illusionem id factum est, ad instandam superbia eam gentem, tanquam antiquissimam : vel etiam casu id potuit contingere, ut eam unam syllabam articulate pronunciarent. Cæterum etiam narratur de alio pæro, iussu famosi regis Mogorum Ackebar dicti, similiter inuiso, eum semper mansisse mutum. Ad confirm. neg. mi. Quamvis plerumque muti a natiuitate, etiam sint surdi, ob lesos atriisque potentia nervos, tamen id non contingit semper : sed aliquando defectus loquela oritur ex aliquo ligamine solius linguæ, quod in filio Cræsi etiam contigerit, ita, ut ipse loquentes audire, ac etiam intelligere potuerit. Hoc ligamen dein, ex vehementi apprehensione periculi patri imminenti, fuerit ruptum, ita, ut voces, quarum significationem bene noverat, edere potuerit.

QUÆSTIO SECUNDA.

De Veritate.

ARTICULUS I.

*Quid sit Veritas Transcendentalis,
& Predicamentalis.*

835. **V**eritas in genere (ut bene docent Conimbricenses in 1. Periherm. c. 1. q. 5. a. 1. ex S. Thoma in 1. Periherm. lect. 3.) est *habitus ad intellectum* ; nam, ut communissime omnes asserunt, ita se habet intellectus ad verum, sicut se habet voluntas ad bonum : adeoque, sicut bonum dicit ordinem, vel habitudinem ad voluntatem, quia nullum est

est bonum, quod non ab aliqua voluntate sit appetibile, ita verum dicit ordinem, vel habitudinem ad intellectum ; quia nullum est verum, quod non ab aliquo intellectu sit affirmabile, vel cognoscibile.

836. Dupliciter autem possunt res se habere ad intellectum, ut idem Angelicus *ibidem* docet, nempe, vel *ut mensura ad mensuratum*, vel *ut mensuratum ad mensuram* : & quidem *ut mensura* habent se res ad intellectum speculativum *tanquam mensuratum* : id est, ad actus ejus speculativos, quos res quasi metiuntur ; quia intellectus per actus speculativos in tantum dicit verum, in quantum eos actus elicit ad mensuram rerum, seu objectorum : sive in quantum elicit actus conformes objectis : & hæc conformitas dicitur *veritas formalis*, vel etiam *predicamentalis*, aut etiam *veritas in cognoscendo*, quæ, ut paulo post dicemus, est conformitas actus cum objecto.

837. At vero *ut mensuratum* habent se res ad intellectum practicum, *tanquam mensuram* : id est, ad ejus actus practicos ; quia intellectus practicus, seu cognitiones practicae, metiuntur veritatem practicam rerum ; nam res eatenus sunt practice verae, quatenus sunt conformes cognitionibus practicis, seu regulis dirigentibus ad earum effectiorem.

Cumque res omnes habeant hanc conformitatem respectu intellectus divini practici, rerum omnium artificis, sintque conformes cognitionibus Dei practicis, seu divinis, ut ita dicam, arti, quæ ipsas, vel se sola, vel cum causis secundis, ex sua, vel aliena determinatione, potest producere ; hinc ista veritas, seu habitudo ad intellectum divinum practicum, datur in omnibus rebus, seu entibus : ideoque vocatur *veritas transcendentalis*, seu *veritas in essendo*. Ubi notandum, quod hæc veritas etiam detur in iis, quæ falsa vocantur ; nam etiam falsum aurum est verum aurichalcum : & pariter propositio formaliter falsa est transcendentaliter vera, seu vere habet omnia predicata, ad essentiam propositionis requisita.

838. Hæc *veritas transcendentalis*, ut recte docet Suarez *disput. 8. Metaphys. sect. 7. num. 24.* non est aliud, quam ipsa entitas rei, ita tamen, ut (prout addit

addit Eximius *num. 25.*) connotet cognitionem, seu referatur ad aliquam cognitionem, qua possit ipsa res cognosci, sicuti est. Quare etiam non male dicitur cum Hurtado *disp. 7. Metaph. sect. 1. §. 14.* & hoc teste cum communissima, quod *veritas transcendentalis sit cognoscibilitas rei, sicuti est*: quæ cognoscibilitas non est tantum quascumque potentia, aut aptitudo pure passiva, sed est ordinatio intrinseca rei, vel ejus meritum, ad determinandam cognitionem representativam rei, sicuti est. Unde *verum transcendentaliter*, sive *verum transcendentaliter* in concreto est *cognoscibile, sicuti est*. Ex quo ulterius inferitur, quod etiam idem sint *verum transcendentaliter*, & *verificativum propositionis*; nam istud est id, quod propositionem reddit, vel potest reddere veram: hoc autem aliud non est, quam objectum, vel res, quæ cognoscitur, sicuti est.

839. Veritati opposita est falsitas, & quidem veritati prædicamentali, seu formali, opposita est falsitas formalis, quæ etiam per opposita prædicata definitur, nempe *disformitas actus cum objecto*: & hanc sepe dari in cognitionibus, vel etiam propositionibus vocalibus falsis, extra dubium est. At quæstio est, an etiam detur veritati transcendentali opposita *falsitas transcendentalis*: ad quam negative respondent Suarez *disp. 9. Metaph. sect. 1. num. 6.* Hurtado *disp. 7. Metaph. sect. 2. §. 20.* & alii. Ratio negandi est ista. Hæc falsitas transcendentalis deberet etiam desumi in ordine ad intellectum (sicut scilicet veritas desumitur) & quidem in ordine ad intellectum divinum practicum, cui res ita falsa essent disformes: atqui nulla res est disformis intellectui divino practico; cum omnes sint ei conformes, ut dictum *num. 837.*

840. Rursus, cum veritas transcendentalis sit cognoscibilitas rei, sicuti est, deberet falsitas transcendentalis esse cognoscibilitas rei, sicuti non est, quæ cognoscibilitas non esset pura potentia passiva, terminandi qualitercumque cognitionem falsam (alias etiam in Deo daretur falsitas transcendentalis, quod dici non potest) sed, ut colligitur ex dictis *num. 838.* esset ordinatio, & meritum rei ad cognitionem falsam, sive cognoscendam rem, sicuti non est: atqui in nulla

Quid sit Veritas Transcendentalis, Gr. 439
nulla re datur ordinatio, vel meritum ad cognitionem falsam, sive cognoscendam rem, sicuti non est: ergo neque datur falsitas transcendentalis.

Nec dicas, falsitatem esse aliam apparentiam rei, quam in se est, & falsum esse, quod aliter apparet, quam in se est; nam hæc falsitas non est intrinseca, adeoque minime transcendentalis: sed est præcisè rei extrinseca, consistens in cognitione, vel representatione rei extrinseca, eique disformi: & si talis apparentia foret falsitas transcendentalis, ut recte ait Suarez *disp. 9. Metaph. sect. 1. num. 8.* etiam in ipso Deo daretur falsitas transcendentalis, quod dicere esset absurdissimum, ut recte addit *ibidem* Eximius. Huic opinioni favet plurimum etiam S. Thomas *1. p. qu. 17. art. 1. in corp.* An autem, ut quidam volunt, detur falsitas intrinseca, vel quomodocumque transcendentalis in impossibilibus; eo quod de ipsis affirmari debeant contradictoria, quorum simultanea affirmatio necessario est falsa, non est operæ pretium pluribus examinare.

841. Jam vero hic, utpote in Logica, agendum nobis est maxime de veritate prædicamentali, seu formali, aut in cognoscendo; nam de veritate transcendentali, seu in essendo, agunt Metaphysici. Definitur autem *veritas prædicamentalis*, ut jam insinuavimus *num. 836.* juxta communissimam *conformitas actus cum objecto*: ita, ut non tantum sit objectum, quod ab actu intellectus representatur, vel affirmatur, sed etiam sit eo modo, quo representatur, vel affirmatur.

Sic e. g. modo tendendi propositionis affirmativo, & absoluto, debet correspondere objectum absolutum, modo tendendi conditionato objectum conditionatum, modo tendendi optativo objectum optatum, modo tendendi illativo objectum illatum; si enim dicam: *Utrinam hæc res esset!* si ea a me non optetur, falsa est propositio: item, si dicam: *Ergo Petrus est homo*: & tamen hæc propositio non interatur ex præmissis, iterum est falsa. E contra, ut etiam jam dictum *num. 839.* *falsitas prædicamentalis est disformitas actus cum objecto.*

842. Dari autem veritatem prædicamentalem, probatur argumento, quo, quantum ad rem ipsam, atti-

440 Pars I. Disp. V. Quest. II. Art. II.
attinet, usus est S. Augustinus l. 3. *contra Academicos cap. 9.* probatur scilicet solide dari veritatem ex ipsa negatione veritatis, hac ratione. Quando negatur veritas, vel verum dicitur, vel falsum: si dicitur verum, eo ipso datur veritas; quia ipsa propositio negativa est vera: si dicitur falsum, tunc datur id, quod negatur: sed negatur, dari veritatem: ergo datur veritas. Magis controversum est, in quo stet, vel ex quo constituatur hæc veritas prædicamentalis, quam questionem statim nunc articulo sequenti resolvemus.

ARTICULUS II.

In quo consistat Veritas Prædicamentalis.

843. **D**ico. Veritas prædicamentalis involvit, tam actum intellectus, quam ejus objectum, & nihil aliud. Ita nostri communiter, quibus re ipsa consentit Suarez *disp. 8. Metaph. sect. 2. num. 19.* ubi ait, veritatem totam non esse actui intrinsecam, sed connotare adhuc aliquid extrinsecum, scilicet, ut *num. 18.* dixerat, objectum: per connotare autem intelligit re ipsa involvere; nam dicit connotare, & consignificare, hoc est, *significatione sua completi.* Prob. conclusio. Veritas prædicamentalis ex *n. 841.* est conformitas actus cum objecto: & hæc conformitas stat in hoc, quod actus sit talis representativæ, quale objectum est entitativæ: sed hæc conformitas includit, non tantum actum, sed etiam objectum: ergo. prob. min. hæc conformitas nihil est aliud, quam quædam similitudo, æqualitas, vel proportio actus, tanquam representationis, cum objecto tanquam representato: sed similitudo, æqualitas, & proportio, involvit utrumque terminum: ergo hæc conformitas involvit actum, & objectum. Quod autem nihil aliud involvat, e. g. nullum distinctum modum, vel relationem realem, qualem cum *Mastrio disp. 10. Logic. num. 27.* & *Scoto*, ab eo citato, videntur *Scotista* velle adstruere, sufficienter probatur negative; cum nulla prorsus possit ostendi talis entitatis superaddita necessitas.

844. *Confir.* Plurimæ propositiones sunt indifferentes

In quo consistat Veritas Prædicamentalis. 441
rentes ad veritatem, & falsitatem: ergo non sunt ab intrinseco, & ex se solis veræ: ergo debent determinari ad veritatem per ipsum objectum, atque per hoc constitui veræ: sicut scilicet murus indifferens ad esse album, debet determinari ab albedine, & per hanc constitui albus. prob. ant. hic actus e. g. quo dico: *Petrus currit*: est prorsus indifferens ad hoc, ut sit potius verus, quam falsus (nam si a me, ut potest fieri, eliciatur tunc, quando Petrus non currit, est falsus: si autem eliciatur, quando ille currit, est verus) ergo. Nec dicas cum *Hurta* *disp. 9. de Anima sect. 3. §. 20.* quod actus quilibet verus habeat essentialiter connexionem cum existentia objecti, ita, ut non possit dari, nisi detur objectum, prout ipse affirmat; hoc enim prorsus gratis fingitur, & contra communissimam, juxta quam plurimæ propositiones sunt contingenter veræ; cum tamen juxta *Hurta* omnes essent necessario veræ, ut patet consideranti.

845. Quamvis autem in actibus essentialiter existentibus, objectum se ita habere, prout ipsi enunciant, (quales sunt actus fidei supernaturalis, vel etiam visionis beatificæ &c.) non detur indifferencia ad veritatem, & falsitatem, tamen ipsi se solis non sunt tota veritas formalis, sed hæc etiam includit objectum: quod, licet non probetur ex modo allata confirmatione, tamen sufficienter probatur ex prima probatione; quia scilicet etiam istorum actuum veritas est conformitas cum objecto. Nec obest, quod actus isti essentialiter exigant, objectum ita se habere, ut ipsi affirmant; ex hoc enim tantum sequitur, quod una pars exigat essentialiter alteram, & quod istis actibus solis jam sit intrinseca veritas aliqua radicalis: sic etiam creatura dissimilis Deo essentialiter exigit Deum dissimilem: item creatura coexistens Deo exigit essentialiter Deum coexistentem, quin tamen tota dissimilitudo formalis, aut coexistentia tota, identificetur soli creaturæ, ut est per se clarum, vide etiam dicta *num. 720.*

846. Id adhuc addo, mihi non videri actus naturales necessario veros, e. g. istos: *Homo est animal rationale*: *Alter mundus est possibilis* &c. habere essentialiter, & sibi adequate intrinsecam existentiam

tiam ad hoc, ut objectum ita se habeat, prout ipsi affirmant; nam videtur mihi, quod hæc exigentia, saltem partialiter, proveniat a necessitate objecti, quod aliter se habere non potest; nec enim video, cur actus suprapositus: *Homo est animal rationale*: ratione sui essentialiter exigit, ut homo non possit esse aliud animal: certe non potest probari, quod majorem habeat exigentiam ad hoc, ut homo sit animal rationale, quam ad hoc, ut equus sit animal hinnibile, vel ut leo sit animal rugibile.

847. Objic. 1. Aristoteles 6. *Metaphys. text. 8.* ait: *Non enim est verum, aut falsum in rebus (ut quod bonum verum, quod vero malum falsum) sed in mente*: ergo juxta Aristotelem tota veritas stat in sola cognitione; hæc enim sola est in mente. Confirm. 1. Veritas non est relatio predicamentalis: ergo non involvit aliquid præter fundamentum, vel id, quod dicitur verum, seu præter cognitionem; hæc enim dicitur vera. prob. ant. si veritas esset relatio predicamentalis, tunc etiam objectum deberet referri ad cognitionem: atqui non refertur: ergo. Confirm. 2. Si veritas etiam involveret objectum, tunc etiam objectum deberet dici verum: sed hoc non dicitur verum: ergo. Resp. neg. conseq. sufficit enim ad mentem Aristotelis, si veritas denominative sumpta, sive secundum rectum, seu id, quod denominatur verum, sive conforme objecto, (quod est cognitio) stet in cognitione: neque Aristoteles ibi facit comparationem inter verum, & bonum, quasi vellet dicere, verum esse in mente, sicut bonum est in rebus: sed tantum negat, ita esse verum in rebus, ut idem sit bonum, & verum, ac idem malum, & falsum, ut patet legenti textum; est enim utique etiam malum aliquod verum.

848. Ad 1. confir. neg. ant. si sermo est, ut esse debet, de veritate predicamentali; nam talis veritas est relatio mensuræ, & mensurati *ex num.* 836. ad prob. om. maj. neg. min. refertur enim etiam res ad cognitionem, aliquando tanquam mensura, aliquando tanquam mensuratum, ut explicatum *num.* 836. & 837. quod si hæc relatio non possit dici relatio æquiparantiæ, erit saltem relatio disquiparantiæ, de qua *num.* 721. quod sufficit.

Ad

Ad 2. confir. neg. maj. intelligendo formaliter verum (nam transcendentaliter verum dicitur objectum) non enim denominatio semper debet tribui cuilibet parti concreti, sed tantum recto, vel subjecto: sice. g. cognitio est certo pars concreti *cognitum*: & tamen cognitio non semper potest dici cognita: & sic de aliis plurimis: in hoc autem concreto *verum formaliter* subjectum, vel rectus, est cognitio; hæc enim est conformis objecto: non autem objectum est conforme objecto; nihil enim est conforme sibi ipsi, sicut nec simile, vel æquale. Si dicas, verum formaliter posse etiam explicari *conforme cognitioni*. Resp. si hæc acceptio hujus termini admitteretur, tunc etiam objectum deberet dici formaliter verum: sed hæc acceptio est contra communem modum loquendi, a quo non est recedendum.

849. Objic. 2. Veritas est perfectio intellectus: ergo debet esse adæquate intrinseca cognitioni. prob. conseq. nulla res perficitur per aliquid ipsi extrinsecum: ergo neque intellectus per veritatem sibi extrinsecam. Resp. dist. ant. veritas radicalis est perfectio intellectus. conc. ant. veritas formalis. sub. dist. denominative sumpta. conc. ant. quidditative, seu concrete sumpta. neg. antec. intellectum de perfectione intrinseca. & neg. etiam conseq. Per veritatem radicalem, vel potest intelligi exigentia, qua intellectus, e. g. divinus, exigit semper producere cognitiones veras: & hæc perfectio est utique intellectui intrinseca per identitatem: vel potest intelligi exigentia ipsorum actuum, e. g. supernaturalium, aut divinorum, ut non possint esse falsi, vel objecto diffformes: & hæc perfectio est specialis actuum, consequenter etiam est intrinseca intellectui; quia huic sunt intrinseci ipsi actus.

850. At vero veritas formalis est tantum inadæquate intrinseca intellectui, nec est secundum omnes partes perfectio intellectus intrinseca. ad prob. dist. ant. nulla res perficitur physice per aliquid ipsi extrinsecum. conc. ant. nulla res perficitur moraliter per aliquid ipsi extrinsecum. neg. antec. & sub eadem dist. conc. vel neg. conseq. nam etiam intellectus potest moraliter perfici per aliquid ipsi extrinsecum:

aa

an autem ita perficiatur a veritate, ut ab una ejus parte perficiatur physice, & intrinsece, ab altera vero moraliter, & extrinsece, parum refert, in ordine ad conclusionem, ut patet consideranti.

Id addendum, cognitionem contingenter veram non esse necessario majorem physicam perfectionem intellectus, quam cognitionem contingenter falsam, eo ipso, quod talis cognitio intrinsece indifferens sit ad veritatem, vel falsitatem, & præcise extrinsece determinetur ab objecto. Aliud est de actibus necessario veris, qui utique sunt majoris perfectionis propter necessariam exclusionem falsitatis. Potest tamen cognitio contingenter vera sæpe esse major perfectio intellectus argutive talis, quatenus arguit intellectum perspicacioris: quamvis id non semper fiat; quia, cum quandoque falsa sint probabiliora veris, potest aliquando intellectus perspicacior falli, ubi non fallitur minus perspicax.

851. Objic. 3. Bonitas actuum est ipsis adequate intrinseca: ergo etiam veritas. Confirm. Falsitas est adequate intrinseca cognitionibus: ergo etiam veritas. prob. ant. si falsitas non esset adequate intrinseca cognitionibus, non esset ratio, quare in Deo non posset dari cognitio falsa: atqui debet posse dari hujus ratio: ergo. Resp. dist. ant. bonitas physica, vel transcendentalis, est actibus adequate intrinseca. conc. ant. bonitas moralis. neg. ant. & conseq. Bonitas physica actus nihil est aliud, quam ipse actus, cujus prædicatum transcendentalis est esse bonum: sicut etiam veritas transcendentalis est quoque ipsemet actus vere existens vel possibilis, cujus etiam prædicatum transcendentalis est esse verum; unde veritas transcendentalis est etiam adequate intrinseca actui, vel cuicumque alteri rei.

852. At non ita est intrinseca veritas prædicamentalis, vel formalis; quia non est actui intrinseca tota conformitas cum objecto. Et sic etiam bonitas moralis actuum, etiam supernaturalium essentialiter bonorum, non est ipsis adequate intrinseca; quia & conformitas cum lege divina, in qua stat bonitas moralis, pro constitutivo dicit ipsam legem, quæ non est intrinseca actui: sicut diximus *num.*

845. quod etiam actibus necessario veris non sit ade-

adequate intrinseca veritas. Ad confir. neg. ant. intellectum de falsitate prædicamentali (nam transcendentalis falsitas probabiliter non datur *ex n. 839.* nec ab hac esset legitima argumentatio ad veritatem formalem) eadem enim est ratio de difformitate, quæ est de conformitate. ad prob. neg. ma. Actus falsus, qualiscumque sit, non potest dari in potentia infinite perspicaci, & infallibili, quæ omnia debet cognoscere, prout sunt: & utique esset imperfectio in Deo, si falleretur: scienter autem non posset assentiri falso, ut est omnibus certum; cum nullus intellectus possit assentiri falso qua tali.

853. Ob. 4. Si veritas constituitur ex objecto, tunc veritas hujus actus, quo dico: *Propositio Petri est falsa*: constituitur per falsitatem: sed veritas non potest constitui per falsitatem: ergo. Confirm. 1. Juxta nostram sententiam veritas actus divini, quo Deus dicit: *Petrus habet cognitionem Dei*: & veritas actus humani, Petrus dicit: *Deus habet cognitionem hujus mea cognitionis*: habent easdem partes: hoc non potest admitti: ergo. Confirm. 2. Falsitas hujus actus, quo Atheus dicit, *Non datur Deus*: involveret etiam Deum, adeoque esset infinite perfectior, quam veritas hujus actus, quo fidelis dicit, *Datur Beatissima Virgo*: hoc est contra omnium persuasionem: ergo.

854. Resp. dist. ma. veritas hujus actus quidditative accepta constituitur per falsitatem. conc. ma. denominative accepta. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. Sicut scilicet etiam peccatum pessimum, quidditative, vel concretive acceptum, constituitur per legem Dei optimam. Ad 1. confir. dist. ma. veritas actus illius divini, & veritas alterius actus humani, habent easdem partes, si quidditative sumantur. om. ma. si denominative sumantur. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. In priori actu veritas denominative, sive secundum rectum sumpta, dicit actum divinum: in altero actu dicit actum humanum: adeoque est diversitas suo modo similis illi, quæ est inter minoritatem musæ, & majoritatem elephantis, de quibus supra *num. 685. & 703. ac 604.* Ad 2. confirm. reddit eadem distinctio; neque propterea falsitas prioris actus est perfectior veritate

alterius actus, si falsitas, ut debet, sumatur denominative; nam suo modo iterum se res habet, ut in minoritate muscæ, & majoritate elephantis. vide iterum dicta *num.* 685. & 703. & 704.

855. Ob. 5. Propositio necessario vera est per se ipsam adæquate vera: ergo objectum non est pars huius veritatis. prob. ant. propositio necessario vera dicit intrinsicam oppositionem cum falso, & exclusionem falsi: sed talis oppositio, vel exclusio est adæquate veritas: ergo. Confir. Si propositio necessario vera non est se sola adæquate vera, tunc est indifferens ad veritatem, & falsitatem: sed propositio necessario vera, e. g. divina, non est indifferens ad veritatem, vel falsitatem: ergo est se sola adæquate vera.

Resp. neg. ant. ad prob. neg. mi. (intelligendo veritatem formalem, de qua hic est sermo) sed illa oppositio (de qua, an detur etiam in actibus naturalibus, vide dicta *n.* 846.) est tantum exigentia ad veritatem: sic etiam modus essentialiter exigit existentiam modificati, & habet essentialiter oppositionem cum ejus negatione; non tamen propterea modus est formaliter existentia modificati. Ad confir. neg. ma. & retorq. iterum arg. in modo minime indifferente ad modificatum; nam etiam propositio necessario vera tantum habet exigentiam ad hoc, ut objectum se ita habeat, prout ipsa enunciat, sicut modus habet exigentiam ad modificatum.

856. Intellego autem hic indifferentiam in eo sensu, in quo accipitur pro conjungibilitate cum veritate, & falsitate, quæ non datur in propositione necessario vera; si enim per indifferentiam tantum intelligatur insufficientia, quam diximus *num.* 756. aliquando posse intelligi, tunc possent etiam dici, propositiones divinæ indifferentes ad veritatem, quatenus se solis non sufficiunt ad constituendam totam veritatem quidditative sumptam: non tamen possent dici indifferentes ad falsitatem; quia non possunt eam constituere: abstinendum tamen est a similibus propositionibus simpliciter proferendis; nam facile possent in sensu malo accipi.

857. Dices. Per illud est actus adæquate verus, per quod essentialiter distinguitur ab actu falso: sed actus

actus necessario verus distinguitur essentialiter ab actu falso per oppositionem cum falsitate: ergo est adæquate verus per oppositionem cum falsitate: sed hæc oppositio est actui intrinseca: ergo etiam est illi intrinseca adæquate veritas. Resp. neg. ma. Sicut homo distinguitur essentialiter ab omnino homine per solam animam rationalem, quin tamen per hanc sit adæquate homo: ita etiam per dictam oppositionem distinguitur actus necessario verus ab omni actu falso, quin tamen per illam oppositionem sit adæquate verus. Adde, quod illud sæpius adhibitum tanquam principium: *Idem est distinctivum, & constitutum*, non sit universaliter verum; nam potest aliqua res distingui ab altera per aliquid pure extrinsecum, ex. gr. unus homo ab altero per vestitum. Multo minus est verum, quod omne distinctivum rei sit tota res.

ARTICULUS III.

Quid sit Verificativum Propositionis, quid Futuricio, Contingentia, & Necessitas Rerum.

858. ANtequam ipsam primariam questionem, an scilicet propositiones de futuris contingentibus sint determinate veræ, vel falsæ, aggrediamur, necesse est, prius explicare, quid sit verificativum propositionum: item in quo stet futuritio, contingentia, vel necessitas rerum, aut objectorum: sine quibus rite intellectis vix rite intelligi potest ipsa primaria questio. Non autem hic loquimur de verificativo adæquate, seu concretive sumpto; nam hoc est adæquate veritas, seu adæquate forma, denominans propositionem veram, quæ quidditative sumpta involvit etiam ipsam propositionem ex dictis *n.* 843. sed loquimur de verificativo inadæquate, seu denominative sumpto, sive de illa parte, quam præter actum intellectus involvit veritas. Hoc verificativum Mastrius citatus *num.* 843. cum adherentibus, consequenter ad suam doctrinam de veritate, reponit in modo, vel relatione aliqua reali. Esparza *l. 1. de Deo q. 21. a. 3. Dein propositio.* reponit hoc verificativum in scientia Dei: alii vero

cum Thomistis in decreto Dei: nostri communius in statu objecti: quibus re ipsa accedit Suarez *disp. 8. Metaphys. sec. 2.* nam ex ejus doctrina ibi tradita hoc omnino infertur.

859. Dico 1. cum hac ultima sententia. Verificativum propositionis est status objecti talis, qualem propositio enunciat: ex quo a contrario sequitur, quod falsificativum propositionis sit status objecti difformis propositioni. Prob. conclusio. Verificativum propositionis est id, quod facit propositionem veram, seu conformem objecto: sed hoc nihil est aliud, quam status objecti, talis, qualem propositio enunciat: ergo. ma. est clara. mi. prob. si objectum ita se habet realiter, prout propositio illud enunciat, vel intentionaliter representat, tunc nullo alio intellectu propositio est objecto conformis: sicut scilicet pictura est conformis suo prototypo, si hoc ita se habet a parte rei, prout illa coloribus representat: ergo. Hinc non est necessitas ullius modi, aut relationis realis superaddite: neque etiam scientia, aut decretum Dei venit ad rem; cum enim propositio, e. g. *Petrus ambulat*: nec affirmet, nec neget scientiam, aut decretum Dei, propositio maneret vera, modo daretur ambulatio, etsi per impossibile, nec scientia, nec decretum Dei daretur.

860. Confr. Aristoteles *de Pradicam. tr. 2. c. 1.* de substantia ait: *Nam eo, quo res est, aut non est, eo etiam oratio vera, vel falsa esse dicitur: & tr. 3. c. 2. de priori scribit: Eo enim, quod res est, aut non est, vera oratio, aut falsa dicitur: ergo status objecti est verificativum propositionis, aut ejus falsificativum.* Ubi nota, verbum est necessario hic summi ampliative; alias enim propositio de præterito, vel futuro, non esset vera, nisi ipsi coexistet de præsentis res, seu objectum, quod juxta omnes est falsum: & sane, ut vera sit propositio: *Petrus heri ambulavit*: non exigit, sibi coexistere ambulacionem, aut diem hesternam: sed potius exigit, eam sibi non coexistere: & idem est de propositione. *Petrus cras ambulabit.*

861. Prob. conclus. 2. evertendo præcipuum argumentum adversariorum. Ideo juxta adversarios status objecti non esset verificativum propositionis; quia

sæpe non existeret objectum, quando propositio esset vera: hæc ratio nulla est: ergo. prob. mi. propositiones de præterito, vel de futuro, non exigunt dari existentiam actualem objecti, imo exigunt, eam non dari: ergo, ut vere sint, debet objectum tunc actu non existere: adeoque ratio adversariorum nulla est. Unde, ut objectum sit verificativum propositionis, sufficit, si ipsum detur per ampliationem, sive pro tempore importato per copulam: imo sufficit, si detur per alienationem, nec est opus, ut detur per statum.

Confirm. Ideo etiam juxta adversarios status objecti non esset verificativum propositionis; quia denominatio propositionis vere actu datur, & non datur actu status objecti: hæc ratio iterum nihil probat: ergo. prob. mi. dantur plurimæ denominationes actu, seu nunc, licet non omnes earum partes dentur actu, seu nunc: ergo etiam potest dari denominatio propositionis vere nunc, licet non detur objectum actu, seu nunc. ant. prob. sic datur nunc denominatio anni, mensis, senis, mutationis, inchoationis, desitionis &c. ergo. Sicut enim istæ denominationes sunt successive, ita etiam denominatio veri de præterito, vel futuro, est successiva; futurum enim, seu futuritio rei, ut mox dicemus, est rem non esse nunc, & esse postea, seu negatio rei nunc, & existentia postea, quæ aperte significant successiorem unius ad alterum, seu prius, & posterius, & eadem ratio est de præterito, quod est non esse nunc, & esse prius, seu negatio rei nunc, & existentia prius.

862. Recte autem notat P. Martinez *Controv. 3. disp. 3. de Deo sciente sec. 2.* quod particula *nunc* se accomodet naturæ prædicati, seu denominationis, ita, ut, si denominatio, quam afficit, petat sua constitutiva dari omnia simul, etiam ipsa particula *nunc* afficiat omnia constitutiva: si autem denominatio non exigit sua constitutiva dari omnia simul, etiam ipsa particula *nunc* ea non omnia afficiat, ut patet in superioribus exemplis: e. g. si dicatur: *Nunc datur mensis Julius*: vel: *Nunc datur annus millesimus*. Unde, cum denominatio futuri, seu futuri-tionis, non exigit omnes partes simul dari; eo quod sit denominatio successiva, etiam particula

nunc, ei adjecta, non exigit omnes partes simul dari; potest igitur cum veritate dici res nunc futura, licet non dentur omnes partes rei futurae: consequenter actu asserens, rem nunc futuram, est conformis objecto: adeoque datur conformitas ejusdem cum objecto, quæ est formalissime veritas.

863. Dico 2. Futuritio in genere est forma denominans rem futuram. Huic conclusioni nemo adversatur; sicut enim alia concreta, ita etiam concretum futurum dicit subiectum, & formam, quæ est futuritio; nam futurum est res habens futuritio-nem, ut album est res habens albedinem. Duplex autem futuritio a nostris communiter assignatur (quoniam reclamet Gonetus cum aliis Thomistis, sed contra mentem S. Thomæ, ut mox ostendetur) nempe *futuritio causalis*, & *futuritio formalis*. Et quidem *futuritio causalis* est determinatio, vel ordinatio causarum, in præsentii existens, & connexa cum futuro eventu. Hæc connexio, si infallibiliter, & inimpedibiliter trahat post se effectum, dicitur *futuritio simpliciter talis*: si vero non inimpedibiliter, nec infallibiliter, sed tantum ordinarie post se trahat effectum, tunc est tantum *futuritio secundum quid juxta Angelicum*. Et hæc descriptio futuritio-nis causalis communiter absque controversia admittitur: major de futuritione formali movetur lis a Thomistis; hinc

864. Dico 3. Futuritio formalis est non existentia rei nunc, & existentia postea: scilicet pro tempore importato per copulam: adeoque futuritio involvit esse, & non esse rei, sed pro diverso tempore. ita Angelicus, & Joannes a S. Thoma in 1. par. ad qu. 14. disput. 19. art. 1. num. 2. ac nostri communissime. Prob. conclusio 1. auctoritate S. Thomæ, ex qua simul ostenditur, S. Doctorem distinxisse inter futuritionem causalem, & formalem: sic habet q. 12. de veritate (qua est de prophetia) artic. 10. ad 7. *Aliquid potest dici esse futurum, non solum ex hoc, quod ita erit: sed quia ita est ordinatum in causis suis, ut sic sit futurum.*

Eandem distinctionem duplicis futuri tradit 1. p. qu. 86. a. 4. in corp. item 1. p. qu. 14. a. 13. in corp. quibus locis Angelicus Deo tribuit duplicem modum

Quid sit Verificativum Propositionum, &c. 451
cognoscendi futura, nempe in causis, & in seip-sis, de quo plura Theologi: ergo ex S. Thoma aliquid potest dici futurum, ideo, *quod ita erit*: sive, quia necdum est, sive nunc est ejus negatio: & postea erit, sive postea est ejus existentia: ergo forma denominans futurum, seu futuritio formalis est negatio rei nunc, & existentia postea.

865. Prob. conclusio etiam ratione ab Angelico hic insinuata. Futuritio formalis est forma denominans rem formaliter futuram: sed hæc forma nihil est aliud, quam non existentia rei nunc, & existentia postea: ergo. prob. mi. si datur non existentia, sive negatio rei nunc, & existentia ejusdem postea, tunc, nullo alio intellectu, intelligitur totum, quod denominat rem formaliter futuram: scilicet intelligitur successio rei ad negationem sui, prius suo modo existentem, vel transitus a non esse ad esse &c. præter que non nisi gratis, & sine ratione aliquid aliud requireretur ad denominandam rem futuram: ergo. Confirm. Si datur negatio rei nunc, & existentia prius, nullo alio intellectu, intelligitur præteritio rei, seu forma denominans præteritum, sive transitus ab esse ad non esse: ergo etiam intelligitur futuritio, si detur negatio rei nunc, & existentia postea. Certe adversarii, qui aliquid aliud requirunt, debent id positive probare, quod efficaciter præstare non possunt, ut patebit ex solutione objectionum.

866. Dico 4. Contingentia rei stat in hoc, quod res ita existat, ut potuisset non existere, vel effectus ita procedat a sua causa, ut potuisset non procedere: & in hac descriptione, saltem quoad rem, conveniunt auctores. Dicitur autem alia *Contingentia secundum quid*, quando causa est quidem ex se necessitata ad producendum effectum, attamen est impedibilis: & sic ignis, ab alio igne productus, est contingens secundum quid; quia potuisset ignis producens impediri, sicut impeditus est ignis Babylonicus. Alia dicitur *Contingentia simpliciter talis*, quando causa est libera, & ut proxime expedita potest effectum ponere, vel non ponere pro libitu: e. g. Petrus peccans potuisset libere non peccare, & ejus peccatum est simpliciter contingens. Præter has duas asseritur communiter etiam alia *Contingentia*, dicta

452 *Pars I. Disp. V. Quæst. II. Art. III.*
transcendentalis, quæ datur in omni ente creato,
quatenus est indifferens ad existendum, vel non;
cum interim Deus necessario existat.

867. Dico 5. Necessitas rei stat in hoc, quod res
non possit aliter se habere, ita saltem quoad rem
communis: nec opus habet assertio probatione; cum
intelligenti terminos facile appareat vera. Est autem
alia *Necessitas absoluta*, alia *ex suppositione*. Prior
est, quæ rei convenit ex essentia sua, & nulla facta
suppositione, qua ratione necessaria est existentia
Dei. Altera, quæ rei non convenit, nisi supposita
aliqua conditione: & sic est necessaria existentia mundi,
supposito decreto Dei de eo producendo: & hæc
necessitas, ut patet consideranti, non opponitur contingentiæ.

Rursus alia dicitur *Necessitas antecedens*, seu, ut
a S. Thoma vocatur, *necessitas consequentis*: alia *consequens*,
seu, ut ab Angelico vocatur, *necessitas consequentia*.
Prior juxta S. Anselmum l. 2. *cur Deus homo*. c. 18. est,
quæ facit rem, seu est causa necessaria, vel aliquid aliud
ita præcedens, ut ex eo alterum inimpedibiliter
sequatur: sic catena ferrea inaufertibilis est necessitas
antecedens ad non fugiendum. Posterior, seu consequens
necessitas est, quam facit res, sive est necessitas ex
suppositione rei; eo quod res non possit non esse,
ex suppositione, quod sit: sic ambulatio libere
incepta est necessitas consequens motum; quia ea
supposita non possumus simul quiescere.

Licet autem necessitas antecedens opponatur
indifferentiæ, vel contingentiæ simpliciter tali, sive
libertati, non tamen isti opponitur necessitas consequens;
nam, etsi libere ambulans necessario moveatur,
tamen movetur libere. Hoc indicavit Aristoteles
1. *Periherm.* c. ult. dum ait: *Igitur esse, quod est,
quando est, & non esse, quod non est, quando non
est, necesse est: sed non omne, quod est, necesse est
esse: nec quod non est, necesse est non esse.*

AR-

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

868. **O**B. I. contra. I. conclus. Totum, & omnes
partes sunt realiter idem: ergo, si datur
totum, dantur etiam omnes ejus partes: & quod non
datur, dato toto, non est hujus pars: atqui veritas,
e. g. propositionis de futuro, est aliquid totum, &
tamen data ea veritate non datur status objecti: ergo
status objecti non est pars veritatis: ergo etiam
non est verificativum. Resp. dist. ant. totum adæquate,
aut quidditative acceptum, & omnes partes sunt
realiter idem. conc. ant. totum tantum denominative
acceptum. neg. ant. & sub eadem distinctione conc.
vel neg. conseq. dist. etiam subsumpt. veritas propositionis
de futuro, prout hic fumitur, est aliquid totum
denominative sumptum. conc. subsumpt. est aliquid
totum adæquate, vel quidditative sumptum. neg.
subsumpt. & dist. 1. conseq. ergo status objecti
non est pars veritatis denominative sumptæ. conc.
conf. non est pars veritatis adæquate, seu quidditative
sumptæ. neg. 1. atque etiam 2. conseq.

Totum denominative sumptum est reipsa tantum
pars totius adæquate sumpti, quæ venit in recto,
& suscipit denominationem, ut jam superius explicatum,
& statim *num.* 327. Alii ad hanc objectionem
respondent, nec male, dist. conseq. ergo, si datur
totum, dantur etiam omnes ejus partes, prout eas
dari totum exigit. conc. conseq. aliter. neg. conseq.
Totum autem successivum, quale est veritas propositionis
de futuro, non exigit omnes partes simul,
sed successive dari.

Dices 1. Si ad hoc, ut dicatur, dari totum
denominative sumptum, sufficit, si detur una pars,
tunc etiam, quando Antichristus existet, poterit dici
futurus: hoc est falsum: ergo. prob. ma. etiam tunc
dabitur una pars futurationis, nempe ipsa existentia:
ergo. Resp. dist. ma. si sufficit quælibet pars. conc.
ma. si non sufficit quælibet, sed tantum aliqua
determinata. neg. ma. & conc. mi. neg. conseq. Ut dicamus,
dari totum denominative sumptum, sive aliquam

V 5

quam

quam denominationem, non sufficit dari quamlibet ejus partem, sed debet dari illa, quam, inspecta natura denominationis, ex communi notione colligimus requiri: atqui ex communi notione omnium colligimus, ad hoc, ut aliquid possit dici futurum, requiri, ut nunc detur ejus negatio: non vero nunc existentia, sed postea. Sic etiam non potest dici futurum, cujus negatio datur post ejus existentiam; nam hoc dicitur præteritum.

869. Dices 2. Hujus propositionis, *Petrus cras peccabit*, veritas est essentialiter connexa cum peccato cras futuro: atqui hæc veritas jam datur hodie, & tamen juxta nos nihil est hodie, quod sit essentialiter connexum cum peccato cras futuro: ergo illa veritas non consistit in iis, quæ nos assignamus. ma. prob. repugnat dari hanc veritatem hodie, & non dari cras peccatum: ergo hæc veritas est essentialiter connexa cum peccato cras futuro. Resp. dist. ma. veritas illa denominative sumpta est essentialiter connexa cum peccato cras futuro. neg. ma. veritas illa quidditative sumpta. conc. ma. & sic dist. 1. p. mi. & conc. 2. ac neg. conseq. ad prob. ma. dist. ant. repugnat dari hanc veritatem quidditative sumptam, & non dari peccatum. conc. ant. denominative tantum sumptam. neg. ant. & sub eadem iterum dist. conc. vel neg. conseq.

Veritas denominative sumpta, sive sola propositio de futuro peccato, quæ jam datur hodie, non essentialiter post se trahit peccatum; quia est tantum contingenter vera: ipsum autem peccatum, quod est altera pars veritatis quidditative sumptæ, non est proprie connexum, sed identificatum secum ipso. Interim manet semper verum, quod veritas adæquate consistat in iis, quæ nos assignamus: quæ tamen omnia non debent dari tunc, quando propositio dicitur, seu denominatur vera; nam ad hoc sufficit, ut detur tunc veritas denominative sumpta.

870. Ob. 2. contra 3. conclus. S. Augustinus l. 11. *Confess. c. 20.* sic ait: *Præsens de præteritis memoria, præsens de præsentibus continuus, præsens de futuris expectatio*: ergo etiam futuritio est aliquid præsens: ergo non est existentia rei postea. Confirm. S. Anselmus *Dialog. de verit. c. 11.* ait: *Non est vera oratio,*

Quid sit Verificativum Propositionum, &c. 455
rio, quæ dicit, futurum esse aliquid, nisi reipsa sit aliquid futurum: neque aliquid est futurum, si non sit in summa veritate: ergo futuritio rerum stat in summa veritate: hoc est, in scientia, vel decreto Dei. Resp. dist. 1. conseq. futuritio aliqua minus proprie dicta est aliquid præsens. conc. conseq. proprie dicta. neg. 1. & 2. conseq.

S. Augustinus ipse *ibidem* negat, futura proprie per statum existere: & dein querit, an non possint dici aliquo modo præsentia, assertque præsentiam expectationis, quæ utique non nisi improprie est præsentia rei, vel ejus futuritio. Ad confirm. dist. conseq. futuritio aliqua rebus extrinseca stat in scientia, vel decreto Dei: conc. conseq. futuritio formalis intrinseca. neg. conseq. S. Anselmus ibi vult probare, dari aliquam summam veritatem, qua deficiente, deficit veritas quævis inferior; quia hæc debet esse participatio superioris: quæ omnia sunt vera, modo veritas summa, sive scientia, aut decretum Dei, sit futuritio rerum extrinseca, aut causalis.

871. Ob. 3. S. Thomas 1. p. q. 16. a. 7. ad 3. ait: *Illud, quod nunc est, ex eo futurum fuit, antequam esset, quia in causa sua erat, ut fieret; unde sublata causa non erat futurum illud fieri*: ergo futuritio stat in dispositione causarum, vel in decreto Dei, & his sublatis non datur futuritio. Confirm. Idem S. Doctor q. 12. de verit. a. 10. ad 12. ait: *In causis superioribus cognoscuntur rerum eventus absolute: sed in inferioribus, non nisi sub conditione*: ergo futuritio potest stare in dispositione causarum, saltem superiorum, sive in decreto Dei. Resp. dist. conseq. futuritio causalis stat in dispositione causarum, vel decreto Dei, & his sublatis non datur futuritio causalis. conc. conseq. formalis. neg. conseq. Ad confirm. servit eadem distinctio. At vero S. Doctor præter hanc futuritionem causalem adstruit aliam formalem, de qua vide n. 864.

872. Ob. 4. Illud est futuritio rei, per quod res distinguitur a mere possibili: sed ab hoc distinguitur per determinationem in causa: ergo determinatio in causa est futuritio. Confirm. Connexio inferens effectum sufficienter cum denominat futurum: ergo est futuritio. Resp. dist. ma. illud est futuritio rei, vel

causalis, vel formalis, vel extrinseca, vel intrinseca. conc. ma. semper est intrinseca, vel formalis. neg. ma. & om. mi. neg. conseq. potest enim etiam dari distinctivum extrinsecum, de quo vide n. 857. Ad confir. dist. ant. illa connexio sufficienter denominat effectum causaliter, vel extrinsece futurum. conc. ant. formaliter, vel intrinsece futurum. neg. ant. & dist. conseq. ergo est futuritio extrinseca, vel causalis. conc. conseq. intrinseca, vel formalis. neg. conseq.

873. Ob. 5. Futuritio peccati crastini est denominatio realis: ergo est aliquid extrinsecum peccato; nam istud hodie nihil est reale: ergo est scientia, vel decretum Dei; quia nihil aliud potest assignari. Resp. dist. ant. futuritio illa est denominatio adæquate realis. neg. ant. est inadæquate realis. subdist. est talis per statum. neg. ant. per ampliacionem. conc. ant. & dist. conseq. est aliquid adæquate extrinsecum peccato. neg. conseq. inadæquate extrinsecum. conc. hanc, at nego alteram conseq.

Futuritio dicit negationem peccati nunc, adeoque constituitur ex negatione, & consequenter non est adæquate realis: insuper hæc negatio est extrinseca peccato, adeoque etiam futuritio est inadæquate, sive secundum hanc partem negativam, extrinseca peccato. Eadem tamen futuritio dicit etiam pro parte ipsum peccatum, & hinc est denominatio inadæquate realis: quia tamen non dicit peccatum pro nunc, sive per statum, sed tantum pro postea, non est denominatio realis per statum, sed per ampliacionem. Simili modo debent adversarii explicare præteritionem peccati.

874. Ob. 6. Futuritio, e. g. Antichristi, est modo præfens (nunc enim dicitur futurus, & tunc, quando existet, non dicitur amplius futurus) sed nihil est modo præfens, quam decretum Dei: ergo futuritio stat in decreto Dei. Confir. Futuritio Antichristi datur ab æterno: sed nihil datur ab æterno, quam decretum Dei: ergo. Resp. loquendo de futuritione formalis (nam de causalis non controvertimus) dist. ma. futuritio est modo præfens per statum. neg. ma. per ampliacionem, vel alienacionem. conc. ma. & dist. sic mi. neg. conseq.

Una pars futuritionis, nempe negatio, datur nunc per alienacionem; quia stricte loquendo negatio non

exi-

existit: si velis cum quibusdam minus proprie loqui, mea pace poteris dicere, eam per statum esse presentem: & sic etiam futuritio inadæquate, seu denominative sumpta, erit præfens per statum. Altera vero pars futuritionis, seu existentia rei, non datur per statum, sed per ampliacionem: & sic etiam futuritio inadæquate sumpta, seu quoad alteram partem, est præfens per ampliacionem. Ad confir. dist. iterum ma. futuritio datur ab æterno per statum. neg. ma. per ampliacionem, vel alienacionem. conc. ma. & dist. proportionaliter mi. neg. conseq.

875. Ob. 7. Futuritio aliquorum, in S. Scripturis revelatorum, habetur per aliquid præfens, e. g. futuritio everfionis Ninives, a Iona prædicta, habetur per decretum Dei præfens, & conditionatum evertendi urbem, nisi incolæ egerint pœnitentiam: ergo etiam futuritio aliarum rerum habetur per aliquid præfens. Resp. Martinez de Deo sciente contro. 3. disp. 4. sec. 1. respondet, prophetiam Jonæ stricte loquendo non fuisse de futuro, sed de præfenti; nam ejus objectum fuit decretum præfens, quod Propheta præcipue annunciavit.

Alii, qui volunt, prophetiam illam fuisse de futuro, dicunt, eam fuisse conditionatam, ejusque objectum fuisse futuritionem conditionatam everfionis Ninives: quæ futuritio conditionata non stat in decreto Dei: sed debet explicari proportionaliter ad futuritionem absolutam, & dici, quod sit negatio rei nunc, & existentia postea, non absolute, sed ex suppositione, quod ponatur conditio. In forma, vel cum Martinez neg. suppositum antecedentis; non enim est futuritio: vel neg. ant. nam illa futuritio conditionata non stat in decreto Dei, sed in aliis modo explicatis.

876. Ob. 8. Existencia, e. g. Antichristi, destruit ejus futuritionem: ergo non constituit futuritionem. prob. antec. quando existit Antichristus, non amplius est futurus: ergo. Resp. dist. antec. existencia Antichristi existens per statum, destruit futuritionem ejus. conc. antec. existens per ampliacionem. neg. ant. & dist. conseq. existencia existens per statum non constituit futuritionem. conc. eonseq.

seq. existens per ampliacionem. neg. conseq. Quando datur existentia per statum, non amplius datur negatio, & consequenter non amplius datur futurum denominative; quia non datur amplius pars illa, quæ ex communi omnium notione requiritur ad denominationem futuri: sic etiam, licet, combusto ligno, detur adhuc materia ligni, non tamen datur amplius lignum.

877. Ob. 9. Futurum est aliquid aliud, quam mere possibile: sed non potest explicari, quid sit, nisi dicatur esse decretum Dei: ergo. Confr. Futurum certum distinguitur a casuali, & dubio: sed per nihil aliud, quam per decretum Dei: ergo. Resp. dist. ma. est aliquid aliud per statum. neg. ma. per ampliacionem. conc. ma. & neg. mi. ac conseq. Res adhuc tantum futura tam parum est aliquid pro statu, quam parum est aliquid pro statu res mere possibilis: quia autem res absolute futura aliquando existet, hinc est aliquid per ampliacionem: & in hoc sensu ampliatio ordinariæ loquimur de futuris.

Ad confirm. dist. ma. futurum certum distinguitur intrinsece a casuali, & dubio, casu quo omnia tria sint vere futura. neg. ma. distinguitur extrinsece tantum. conc. ma. & neg. mi. ac conseq. Certum, dubium, casuale, non sunt denominationes rebus intrinsece, sed derivantur in eas ab extrinseco, nempe a nostris cognitionibus certis, aut dubiis &c. Unde res, quæ revera futura est, quamvis de hoc mihi non certo constet, sed de eo dubitem, non differt ab alia re, de qua mihi certo constat, quod sit futura. Aliud esset, si res aliqua non esset futura; talis enim differret ab alia per existentiam postea, quam illa habebit, non autem illa.

878. Ob. 10. Effectus cras producendus dicitur hodie possibilis ab omnipotentia Dei: ergo etiam dicitur hodie, sive nunc futurus, a decreto Dei. Confirm. Juxta nos non potest explicari, an futuritio sit ante, vel post decretum Dei: hoc debet explicari: ergo. Resp. dist. ant. dicitur ab omnipotentia Dei possibilis extrinsece. conc. ant. possibilis intrinsece. neg. ant. & sub eadem distinctione conc. vel neg. conseq. A decreto Dei potest quidem aliquid dici futurum causaliter, vel extrinsece, non autem for-

An Propositio de Futuris sit determinate &c. 459
maliter, vel intrinsece. Ad confirm. neg. ma. & dico, quod futuritio absoluta cujuslibet rei sit post decretum Dei; quia, nisi Deus velit operari, vel concurrere, aut saltem concurrere suum permittere, nulla creatura poterit produci, adeoque nihil poterit esse futurum. Quid de conditionate futuris dicendum, relinquimus Theologis, agentibus de scientia conditionalium.

ARTICULUS V.

An Propositio de Futuris Contingentibus sit determinate Vera, vel Falsa.

879. **D**ico. Propositio qualibet de futuro contingenti absoluto est, vel determinate vera, vel determinate falsa. Ita nostri communissime. Prob. conclus. Vel objectum pro tempore importato per copulam se habet eo modo, quo propositio enunciat, vel non se habet eo modo: quidquid dicatur, propositio semper est, vel determinate vera, vel determinate falsa: ergo. ma. est innegabilis; quia inter ista non datur medium exclusivum utriusque; nam est clare falsum, quod Petrus e. g. cras, neque sit ambulaturus, neque sit non ambulaturus: vel (quod est exemplum Aristotelis 1. *Periherm.* c. 6.) quod bellum navale cras, neque sit futurum, neque non sit futurum. mi. etiam patet; quia aliud ad veritatem propositionis non requiritur, quam ut sit conformis objecto: & ad falsitatem ejusdem aliud non requiritur, quam ut sit difformis objecto; nam etiam propositio de objecto presenti, vel præterito, ideo est vera, quia est objecto conformis.

Confirm. Ex duabus propositionibus contradictoriis non potest utraque esse vera, neque utraque falsa, sive de istis propositionibus sint de præterito, sive de presenti, sive de futuro, ut est certum ex Summulis: ergo ex his e. g. duabus propositionibus de futuro contingenti: *Petrus peccabit: Petrus non peccabit*: una est necessario vera, & altera falsa: cumque insuper a parte rei, seu physice, nihil possit esse indeterminatum, una ex illis propositionibus debet a parte rei esse determinate vera, & altera determinate falsa.